


**SEMINARIUM  
ODBIORCY  
INSTYTUCJI  
KULTURY**

18 listopada 2024  
Brama Poznania

( Błękitno-Zieloni )





## Zapraszamy na dziesiąte spotkanie osób, które (zawodowo, z pasji, z wyboru) związane są z szeroko pojętą edukacją w obszarze kultury i dziedzictwa oraz rozwojem publiczności.

Motywnem każdego spotkania jest inna, specyficzna grupa odbiorczyń i odbiorców instytucji kultury lub zagadnienie szczególnie istotne dla publiczności. W tym roku naszą uwagę kierujemy ku **Błękitno-Zielonym**, czyli osobom żywo zainteresowanym ofertą kulturalną poruszającą tematykę ekologiczną, przyrodniczą i związaną ze zmianami klimatu.

Umowna nazwa grupy jest oczywistym nawiązaniem do błękitno-zielonej infrastruktury – rozwiązań proekologicznych, które integrują wodę oraz zielenie w miejskiej przestrzeni. Tą grupę tworzą również osoby, które uważnie kierują swoje kroki do tzw. zielonych instytucji kultury, kluczowa jest dla nich zarówno sama tematyka wydarzenia jak i odpowiedzialność ekologiczna organizatora.

Jak co roku, tworząc program seminarium, położyliśmy akcent na prezentację różnorodnych spojrzeń badawczych, jak i tych wynikających z praktykowania kultury i sztuki. Stąd okazja do zapoznania się z zielonym dekalogiem biblioteki, muzeum, centrum kultury i centrum interpretacji dziedzictwa, zarówno z dużych ośrodków miejskich, jak i średnich oraz zupełnie niewielkich miejscowości. W agendzie wydarzenia znalazły się wykłady akademickie, dyskusja panelowa oraz dobre praktyki instytucji kultury. Wspólnie zastanowimy się m.in. nad następującymi zagadnieniami:



Jak rozumieć kulturonaturę, naturokulturę oraz współczesną zieloną i błękitną humanistykę?

---

Jakimi sposobami kształtować wyobraźnię i wrażliwość przyrodniczą poprzez sztukę i instytucje kultury?

---

Jak świadomość i postawy ekologiczne odbiorców i odbiorczyń kultury przekładają się na wyzwania, programy i standardy funkcjonowania instytucji kultury oraz osób twórczych?

---

Czy język kreuje związki naturokulturowe i czy sama jego materia może opowiedzieć o stosunku jego użytkowników i użytkowniczek do przyrody?

---

Co świat nauki i kultury może zrobić dla przyrody?

---

Na czym polega idea zielonej instytucji kultury i jak w praktyce realizowane są hasła takie jak: zielona kopalnia, zielona biblioteka, zielone centrum kultury?

---

**Po zakończeniu Seminarium zapraszamy do zwiedzenia Eksperymentalnego Ogrodu Dziedzictwa oraz Rzecznego Ogrodu EkoEdukacji z producentką wydarzeń w Bramie Poznania Agatą Kierzkowską lub do zobaczenia wspólnie z kuratorem Michałem Kępskim wystawy czasowej *Warta. Ćwiczenia z wyobraźni*. W Galerii Śluza, zlokalizowanej na Ostrowie Tumskim, w bezpośrednim otoczeniu Warty i Cybiny, prezentujemy opowieść o rzece i tym, co ją tworzy: o faunie, florze, zabytkach techniki i współczesnych kreacjach artystycznych. Wystawa skupia się na najnowszych dziejach rzeki Warty w Poznaniu. Dekady od XIX do XXI wieku nie oddają całej historii rzeki, ale mają kluczowe znaczenia dla zrozumienia jej współczesnej kondycji. Wykorzystujemy wyobraźnię ekologiczną, historyczną i społeczną, aby opowiedzieć, jak współcześnie traktuje się rzekę i w jaki sposób się o niej mówi. Przyglądamy się rzeczonym osobliwościom: historycznym obiektom i współczesnym dziełom sztuki, które są dziedzictwem Warty. Więcej o wystawie na [www.galeriasluza.pl](http://www.galeriasluza.pl)**

---

Seminarium organizowane w partnerstwie Poznańskiego Centrum Dziedzictwa oraz Instytutu Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, pod patronatem Regionalnego Obserwatorium Kultury w Poznaniu.

# Program

**9:30–10:00** Rejestracja Uczestniczek i Uczestników

**10:00–10:15** **OTWARCIE SEMINARIUM**

**Monika Herkt** (Poznańskie Centrum Dziedzictwa)

**10:15–12:00** **SESJA REFERATOWA**

**Praktyka artystyczna jako narzędzie rozumienia naturokultury – przypadek wody**

**Marianna Michałowska** (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

**W poszukiwaniu modelu kultury ekologicznej. Instytucje kultury i jej odbiorcy w dobie kryzysu środowiskowego**  
**Wojciech Trempała** (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy)

**Języki ekokrytyki,**

**Justyna Tabaszewska** (Instytut Badań Literackich PAN)

**12:00–12:30** Przerwa kawowa

**12:30–13:30** **PANEL DYSKUSYJNY**

**Co świat kultury i nauki może zrobić dla natury?**

Moderacja: **Mateusz Nowacki**

Uczestnicy: **Monika Bakke, Iwo Borkowicz, Anna Kędziora, Stanisław Łubieński**

**13:30–14:15** Przerwa lunchowa

**14:15–16:00** **PANEL DOBRYCH PRAKTYK**

**Jak rozumieć zrównoważone podejście w miejscach kultury?**

Wprowadzenie i moderacja:

**ABC Zielonej instytucji kultury**

**Joanna Tabaka**

**DOBRE PRAKTYKI:**

**Dziedzictwo przemysłowe regionu a wyzwania związane z transformacją. Kierunek – edukacja ekologiczna i zielono-niebieska infrastruktura w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze**

**Łucja Zawadzka** (Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze)

**Synergia kultury i natury w strategii promocyjnej Zagrody Inicjatyw Twórczych w Swołowie**

**Szymon Czajkowski** (Zagroda Inicjatyw Twórczych w Swołowie, Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy Redzikowo)

**Jak być zieloną instytucją kultury?**

**Martyna Chrzanowska** (Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie)

**Zamek zielony i otwarty**

**Maria Fenrych** (Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu)

**Wspólne działania w ogrodzie**

**Agata Kierzkowska** (Poznańskie Centrum Dziedzictwa)

**16:00** **WYDARZENIA DODATKOWE**

Zwiedzanie Eksperymentalnego Ogrodu Dziedzictwa (opiekunka Ogrodu: Agata Kierzkowska) lub oprowadzanie po wystawie czasowej „Warta. Ćwiczenia Z Wyobraźni” (kurator: Michał Kępski)

**Abstrakty** ) ) ) )



## Praktyka artystyczna jako narzędzie rozumienia naturokultury – przypadek wody

**Prof. UAM dr hab. Marianna Michałowska**

Instytut Kulturoznawstwa, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

### Abstrakt:

W prelekcji na przykładzie wybranych prac, m.in. *We the Water* Wojciecha Radtkego, *Vertigo Sea* Johna Akomfrah'a i *Last water war, ruins of a future* Émerica Lhuiseta oraz *Leonardo's Submarine* Hito Steyerl, pokazuję, jak prace artystyczne mogą pomóc odbiorcom zrozumieć współczesne zmiany klimatyczne. Wystąpienie zostanie podzielone na trzy części: w pierwszej prezentuję teoretyczne tło dyskusji o przyrodzie podkreślając znaczenie ekologizacji wiedzy i sztuki. Przywołuję tu podstawowe dla tego nurtu pojęcia m.in. „kultury natury”, „naturokultury” oraz wskazuję na źródła takiego myślenia w myśli Ernsta Haeckela, Michela Serresa i Raymonda Williama, które prowadzą do wykształcenia rozmaitych form tzw. *ecological literacy*, pozwalających postrzegać przyrodę w całościowym kontekście wzajemnych wpływów mórz, lądów, a także ich zmian wywoływanych działaniem ludzkim. Wskazuję także wpływ wspomnianych koncepcji na dyskursy środowiskowe: ekologiczne i krajobrazowe we współczesnej tzw. zielonej i błękitnej humanistyce.

W części drugiej wskazuję na obecność wątków estetyki środowiskowej we współczesnych realizacjach artystycznych, których autorki i autorzy poddają szczegółowej analizie wodę w szerokim rozumieniu: od jej struktury chemicznej i fizycznej, przez sytuację mórz i oceanów, aż do jej ostatecznej eksploatacji i wyczerpania. W konkluzji zarysowuję możliwość kształtowania wyobraźni i wrażliwości przyrodniczej poprzez sztukę i instytucje kultury ją prezentujące.

---

### Biogram:

**Prof. UAM dr hab. Marianna Michałowska** – pracuje w Instytucie Kulturoznawstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Absolwentka UAM oraz Studium Fotografii Profesjonalnej ASP (obecnie Uniwersytet Artystyczny w Poznaniu). Główne zainteresowania badawcze dotyczą sfery wizualnej kultury artystycznej oraz znaczeń obrazu w kulturze popularnej, transformacji fotografii oraz jej obecności w studiach miejskich, a także refleksji nad praktykami muzealnymi. Autorka 5 monografii (w przygotowaniu książka *Materia(t) fotografii. Obrazy środowiska przyrodniczego we współczesnych praktykach wizualnych*, Wydawnictwo Universitas, Kraków) oraz licznych artykułów naukowych poświęconych kulturowej historii fotografii i wizualizacji w nauce. Autorka realizacji fotograficznych i kuratorka wystaw.

---



## W poszukiwaniu modelu kultury ekologicznej. Instytucje kultury i jej odbiorcy w dobie kryzysu środowiskowego

**Dr Wojciech Trempała**

Wydział Nauk o Polityce i Administracji, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

### **Abstrakt:**

Przedmiotem wystąpienia będzie z jednej strony ukazanie metod i mechanizmów oddziaływania świata kultury i sztuki oraz reprezentujących go instytucji na edukację ekologiczną społeczeństwa, a z drugiej zidentyfikowanie oraz uporządkowanie sposobów, w jaki świadomość i postawy ekologiczne odbiorców kultury przekładają się na wyzwania, programy i standardy w funkcjonowaniu instytucji kulturalnych czy samych twórców. Analizy tej autor dokona na tle prezentacji licznych uwarunkowań kulturowych, politycznych i ekonomicznych, które kształtowały świadomość ekologiczną społeczeństwa polskiego w ciągu ostatnich 50 lat.

W trakcie prelekcji zaprezentowane zostaną także wyniki badań empirycznych (przeprowadzonych przez autora we współpracy z Poznańskim Centrum Dziedzictwa), których celem była diagnoza postaw i przekonań ekologicznych tzw. Błękitno-Zielonych, tj. odbiorców kultury zainteresowanych ofertą programową o charakterze przyrodniczym czy bezpośrednio związaną z globalnym kryzysem ekologicznym. Jaka jest ich wrażliwość ekologiczna? Jakie są ich motywacje związane z uczestnictwem w życiu kulturalnym? Jaki jest poziom gotowości wspomnianych respondentów do rezygnacji z własnych interesów i potrzeb w kontekście przeciwdziałania skutkom kryzysu środowiskowego? To tylko niektóre z pytań, które pozwolą bliżej scharakteryzować sylwetkę tej grupy.

---

### **Biogram:**

**Dr Wojciech Trempała** – politolog, doktor nauk społecznych w zakresie socjologii, adiunkt w Katedrze Polityki Innowacyjności i Zrównoważonego Rozwoju na Wydziale Nauk o Polityce i Administracji Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Czterokrotny stypendysta Prezydenta Miasta Bydgoszczy dla osób zajmujących się działalnością artystyczną oraz upowszechnianiem kultury. Członek Związku Artystów Wykonawców STOART oraz Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych. Badacz świadomości ekologicznej oraz kulturowych i politycznych implikacji wspólnego kryzysu środowiskowego. Współautor i współredaktor, takich monografii, jak między innymi: *Wokół polityki i filozofii zrównoważonego rozwoju* (Bydgoszcz 2024 wspólnie z Barbarą Panciszko-Szwedą) *Wokół świadomości ekologicznej. Definicje, uwarunkowania kulturowo-polityczne, wybrane koncepcje normatywne* (Bydgoszcz 2023 wspólnie z Barbarą Panciszko-Szwedą).

---



## Języki ekokrytyki

**Prof. PAN dr hab. Justyna Tabaszewska**

Instytut Badań Literackich, Polska Akademia Nauk

### **Abstrakt:**

Choć ekokrytyka jest obszarem badań o już ugruntowanej tradycji, sięgającej XIX-wiecznej poezji (w przypadku pierwszej fali), to zasięg, rozumienie i interpretacja celów oraz funkcji tego prądu zmienia się dynamicznie. Powszechnie stosowana metafora ekokrytycznych fal oddaje zarówno fazowość, jak i gwałtowność przemian, zachodzących w obrębie tego prądu. Szczególnie dynamiczne zmiany dotyczą dwóch kwestii: pierwszą jest rozumienie środowiska (oraz związek tej kategorii z pokrewnymi pojęciami, jak natura czy przyroda), a drugą – funkcja samej ekokrytyki, a zwłaszcza odpowiedź na pytanie, czy powinna ona badać relacje człowieka ze środowiskiem, czy raczej je kształtować. W przypadku tej drugiej kwestii na pierwszy plan wysuwa się pytanie o język: na ile jest on twórczym, kreatywnym narzędziem kształtującym ludzkie relacje ze środowiskiem, a na ile trzeba go traktować jako odbicie szerszych relacji społecznych.

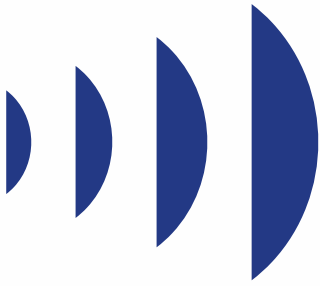
W tym referacie chciałabym omówić, jak zmienia się podejście do języka w obrębie ekokrytyki, i jak interpretowanie go jako narzędzia twórczego sprzyja budowaniu pomostów po pierwsze między różnymi dyscyplinami nauki zainteresowanymi środowiskiem, po drugie – między różnymi dyscyplinami sztuki, a po trzecie, spróbować odpowiedzieć na pytanie, czy zmiany zachodzące współcześnie w obrębie języka mogą być narzędziem budowania „biotycznej wspólnoty”.

---

### **Biogram:**

**Prof. PAN dr hab. Justyna Tabaszewska** – pracuje w Instytucie Badań Literackich PAN, zajmuje się badaniami nad pamięcią i afektami, studiami temporalnymi, ekokrytyką oraz polską literaturą i kulturą współczesną. Obecnie pracuje nad dwoma projektami: pierwszy dotyczy pamięci przyszłości (jej funkcji i form) w literaturze oraz kulturze Europy Środkowej, drugi – pamięci środowiskowej oraz alternatywnych skal pamięci. Członkini redakcji „Tekstów Drugich” oraz jedna z redaktorów naczelnych „Memory Studies Review”, autorka czterech książek, w tym *Pamięć afektywna. Dynamika polskiej pamięci po 1989 roku* (2022); oraz *Humanistyka służebna. Negocjowanie pola i budowanie autonomii w dobie kryzysu* (2022). Ostatnio opublikowała *Memory as Environment* w „Memory Studies Review” (1/2024).

---



# PANEL DYSKUSYJNY:

**Co świat kultury i nauki może zrobić dla natury?**

**Moderacja:** Mateusz Nowacki

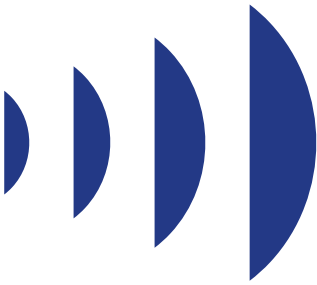
**Uczestnicy:**

prof. UAM dr hab. Monika Bakke

Iwo Borkowicz

Anna Kędziora

Stanisław Łubieński



## Co świat kultury i nauki może zrobić dla natury?

### Abstrakt:

W obliczu kryzysu planetarnego świat potrzebuje „wychyleń w przyszłość”, które pozwolą na wymyślenie nowych sposobów myślenia i odczuwania opartych na partnerskiej relacji „kultury-natury”. Podczas dyskusji razem z zaproszonymi gośćmi zastanowimy się nad rolą humanistyki, sztuki i nauk społecznych w kształtowaniu wyobraźni ekologicznej, możliwościami wprowadzania konkretnych rozwiązań na rzecz troski o przyrodę czy konieczności działań interdyscyplinarnych łączących badaczki, artystów i aktywistki.

Wspólnie z ekspertkami i ekspertami podejmiemy wątki dotyczące odpowiedzialności i zaangażowania sztuki w tematykę proekologiczną, zastanowimy się, w jaki sposób literatura i filozofia mogą przyczynić się do wprowadzenia pozytywnych zmian w odniesieniu do problematyki klimatycznej, w końcu porozmawiamy o zrównoważonych praktykach w architekturze.

Udział w rozmowie wezmą: filozofka prof. Monika Bakke, artystka Anna Kędziora, architekt Iwo Borkowicz i pisarz Stanisław Łubieński.

---

### Biogramy:

**Mateusz Nowacki** – kulturoznawca i animator kultury. Zajmuje się problematyką adaptacji miast do antropogenicznych zmian klimatu i miejskimi politykami ekologicznymi. Współtwórca poznańskiej inicjatywy „Lotaryńska 6” i „CzIL Naramowice”. W latach 2019–2022 współtworzył program „Akademii Miasta” – interdyscyplinarnego kursu z zakresu edukacji kulturowej o miejskiej rezyliencji. Na co dzień zajmuje się działaniami społecznymi w Galerii Miejskiej Arsenał w Poznaniu.

**Prof. UAM dr hab. Monika Bakke** – pracuje na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie kieruje Centrum Humanistyki Środowiskowej. Zajmuje się sztuką i estetyką w perspektywie posthumanistycznej, transgatunkowej i genderowej. Autorka książek *Bio-transfiguracje. Sztuka i estetyka posthumanizmu* (2010), *Ciało otwarte* (2000), współautorka *Pleroma: Art in search of fullness* (1998), redaktorka *Estetyki australijskich Aborygenów* (2004), *Going Aerial: Air, Art, Architecture* (2006), *The Life of Air: Dwelling, Communicating, Manipulating* (2011) oraz *Refugia. (Prze)trwanie transgatunkowych wspólnot miejskich* (2021).

**Iwo Borkowicz** – architekt i artysta. Laureat wielu nagród, między innymi Young Talent Award przyznanej przez Fundację Mies Van Der Rohe oraz Europejskiego Medalu Architektonicznego za model mieszkalnictwa socjalnego i turystyki rozproszonego dla Starej Hawany. Wraz z fundacją WayAir wybudował szeroko nagradzaną szkołę w obozie uchodźczym w Tanzanii. Gościnnie uczy

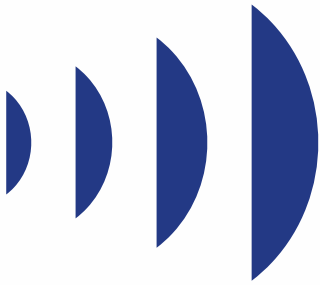


na Uniwersytecie Artystycznym w Reykjavíku oraz na Uniwersytecie w Gent, na którym uzyskał dyplom na wydziale Architektury i zrównoważonego rozwoju. Równolegle realizuje projekty artystyczne: głównie narracyjne obiekty rzeźbiarskie w przestrzeniach publicznych takie jak *Poznańskie Totemy*, *Long Live the Palm* w Portugalii czy złotą stację meteorologiczną w Austriackich Alpach często skupiając się na relacji człowieka i środowiska.

**Anna Kędziora** – artystka wizualna, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych oraz Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, doktora w zakresie sztuk wizualnych, adiunktka na Wydziale Fotografii na Uniwersytecie Artystycznym im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu. Kuratorka i współkuratorka wystaw fotograficznych, m.in. podczas 9. Biennale Fotografii w Poznaniu (2015), festiwalu TIFF we Wrocławiu (2016), Europejskiego Miesiąca Fotografii w Berlinie (2016), Festiwalu Interphoto w Białymstoku (2017), Miesiąca Fotografii w Rydze (2019), Chiang Mai Photo Festival w Tajlandii (2020). Uczestniczka rezydencji artystycznych w Hiszpanii, Tajlandii, Francji. Swoje prace artystyczne prezentowała na wystawach indywidualnych, zbiorowych oraz na konferencjach w Polsce, Niemczech, Austrii, Hiszpanii, Grecji, Walii, Szwecji, Indonezji, Korei, Słowacji, Portugalii, na Białorusi, Litwie, Malcie. Głównym medium, od którego wychodzi, jest fotografia i myślenie fotograficzne, eksperymentuje z ceramiką, wideo i instalacjami. Jeden z jej najnowszych projektów pt. *Riverbeds*, skupia się na relacji między ludźmi a rzekami. Rozpocząty w Kambodży, kontynuowany był w Polsce, Francji i Niemczech nad Środkowym Renem.

**Stanisław Łubieński** – filolog ukraiński i kulturoznawca, pisarz, dziennikarz. Autor książek pt. *Pirat stepowy* (Wyd. Czarne, 2012), *Dwanaście srok za ogon* (Wyd. Czarne, 2016) i *Książka o śmiechach* (Wyd. Agora, 2020). Z ptasiarza stał się fachowcem, choć zawsze podkreśla, że nie ma wykształcenia przyrodniczego. Od roku „szefuje” w Ogólnopolskim Towarzystwie Ochrony Ptaków. Autor bloga *Dzika Ochota*: <https://dzikaochota.pl/>.

---



# PANEL DOBRYCH PRAKTYK:

## Jak rozumieć zrównoważone podejście w miejscach kultury?

**Wprowadzenie i moderacja: Joanna Tabaka**

**Uczestnicy:**

**Łucja Zawadzka** (*Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu*)

**Szymon Czajkowski** (*Zagroda Inicjatyw Twórczych w Swołowie,  
Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy Redzikowo*)

**Martyna Chrzanowska** (*Wojewódzka Biblioteka Publiczna  
w Olsztynie*)

**Maria Fenrych** (*Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu*)

**Agata Kierzkowska** (*Poznańskie Centrum Dziedzictwa*)

---

# ABC Zielonej instytucji kultury

**Joanna Tabaka**

## **Abstrakt:**

Zrównoważone podejście do zarządzania instytucjami kultury to stosunkowo nowy, ale dynamicznie rozwijający się trend, który coraz mocniej wpływa na działalność sektora kultury. W czasach gdy zmiany klimatyczne stają się coraz bardziej odczuwalne, instytucje kultury mogą odegrać istotną rolę, szczególnie w zakresie edukacji ekologicznej, zarówno dzieci, jak i dorosłych. Miejsca te, będące współczesnymi agorami – przestrzeniami wymiany myśli, dialogu i spotkań – mają wyjątkową zdolność oddziaływania. Dzięki wysokiemu zaufaniu społecznemu i szerokiemu zasięgowi, instytucje kultury dysponują potencjałem nie tylko do edukowania, ale również do budowania i wzmacniania lokalnych wspólnot, co staje się szczególnie istotne w obliczu różnorodnych kryzysów, co uwidoczniła wojna w Ukrainie.

Podczas wprowadzenia zostanie omówiona definicja oraz kluczowe cechy charakterystyczne instytucji kultury przyjaznej środowisku. Przedstawione zostaną również konkretne przykłady zrównoważonych działań już realizowanych przez organizacje kulturalne w Polsce. Praktyki te posłużą jako inspiracja i wsparcie dla tych, którzy pragną wprowadzić lub wzmocnić zielone inicjatywy w swoich instytucjach.

---

## **Biogram:**

**Joanna Tabaka** – trenerka i ekoedukatorka w zakresie ograniczania negatywnego wpływu instytucji i działań kulturalnych na środowisko oraz ekspertka ds. budowania strategii rozwoju publiczności w sektorze kultury. Przeprowadziła ponad 200 warsztatów i spotkań dla lokalnych domów kultury, bibliotek, teatrów i muzeów w całej Polsce. Zapraszana do udziału w wykładach, konferencjach i publikacjach, przez instytucje kultury, urzędy miejskie oraz uniwersytety czy organizacje pozarządowe. Podwójna stypendystka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (2016, 2020). Autorka publikacji o ekologizacji instytucji kultury, m.in.: *Kultura naturze, z Syrenką w tle. Dobre praktyki proekologiczne w warszawskich instytucjach kultury oraz Zielona Instytucja Kultury. O stawianiu się miejscem kultury przyjaznym naturze*. Prowadzi dwa blogi: *Widok na Widownię* (od 2015) i *Zielona Instytucja Kultury* (od 2020). Fascynują ją psychologiczne aspekty inicjowania zielonych nawyków.



---

# Dziedzictwo przemysłowe regionu a wyzwania związane z transformacją. Kierunek – edukacja ekologiczna i zielono-niebieska infrastruktura w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze

**Łucja Zawadzka** | Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze

## **Abstrakt:**

Węgiel to symbol i fundament, w oparciu o który został wykreowany region Górnego Śląska w kształcie, w jakim możemy go jeszcze zobaczyć w dniu dzisiejszym. Odkrycie „czarnego złota” stanowiło moment przełomowy w formowaniu krajobrazu kulturowego i przemysłowego tego obszaru. Dzisiaj to region w którym, i na którym, dokonuje się proces transformacji przemysłu. Odchodzenie od paliw kopalnych wymusza zmiany nie tylko w krajobrazie ale także w sposobie życia, tradycjach i zwyczajach kształtujących społeczność Górnego Śląska.

Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze podejmuje temat zachowania tego dziedzictwa wspierając jednocześnie sam proces transformacji poprzez szereg działań. Należą do nich: dbałość i pielęgnowanie śląskich tradycji górniczych, edukacja o charakterze ekologicznym oraz pilotażowe inwestycje proekologiczne. Hasło „Zielona Kopalnia” to nie tytuł projektu ale strategiczny kierunek działań zmierzających do utworzenia zielono-niebieskiej infrastruktury, efektywnego gospodarowania wodami kopalnianymi, inwestycji w energooszczędność oraz realizacji planu działań edukacyjno-informacyjnych. Muzeum chce mówić o tym, jak przemysł wpłynął na środowisko, jak zmienił świat w którym żyjemy oraz jakie działania można podjąć aby przywrócić przyrodzie należne jej miejsce. Misją Muzeum będzie mówienie o tym w sposób, który zakłada szacunek do tradycji przemysłowych regionu i zmierza do poprawy stopnia akceptacji zachodzących w procesie transformacji zmian.

---

## **Biogram:**

**Łucja Zawadzka** – dyrektorka ds. Rozwoju Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrze. Od 2007 roku związana z tematyką obiektów przemysłowych i programem inwestycyjnym którego celem było udostępnienie do ruchu turystycznego industrialnego kompleksu Kopalni Guido i Sztolni Królowa Luiza w Zabrze. Specjalizuje się w tematyce rewitalizacji obiektów zabytkowych oraz nadawaniu im nowych funkcji i finansowaniu przedsięwzięć kulturalnych. Ostatnio największym wyzwaniem jest udział Muzeum w zachowaniu dziedzictwa związanego z górnictwem węgla kamiennego w procesie transformacji Śląska.



---

# Synergia kultury i natury w strategii promocyjnej Zagrody Inicjatyw Twórczych w Swołowie

**Szymon Czajkowski** | Zagroda Inicjatyw Twórczych w Swołowie,  
Centrum Kultury i Biblioteka Publiczna Gminy Redzikowo

## Abstrakt:

Zagroda Inicjatyw Twórczych w Swołowie jest oddziałem Centrum Kultury Gminy Redzikowo. Od otwarcia obiektu w październiku 2022 r. pracownicy Centrum Kultury budują spójny wizerunek Zagrody jako miejsca naturalnego, dobrze wpisanego w otaczającą go swołowską przyrodę, gdzie zachowany jest balans pomiędzy wydarzeniami kulturalnymi a odpoczynkiem i znajdowaniem czasu dla siebie wokół hasła *slow life* czy *slow tourism*.

Promocja Zagrody Inicjatyw Twórczych oparta jest w głównej mierze na atrakcyjności kont w portalach społecznościowych: Swołowo Stolica Krainy w Kratę na Facebooku oraz zagroda\_swolowo na Instagramie. Jedną z ambicji pracowników centrum kultury jest zbudowanie grona odbiorców wydarzeń kulturalnych dla których ważne są kwestie natury. W swojej pracy chcemy dotrzeć zarówno do tych osób dla których już jest to istotne, jak i budować świadomość ekologiczną wśród odbiorców, którzy trafili na nasze konta w internecie, przyciągnięci ciekawą ofertą kulturalną.

Strategia promocyjna Zagrody Inicjatyw Twórczych to dobry przykład tego jak treści oparte na przyrodzie mogą zwiększać zasięgi docierania do odbiorców. Z drugiej strony, pokażemy jak w działaniach kulturalnych możemy budować przesłanie proekologiczne.

---

## Biogram:

**Szymon Czajkowski** – z urodzenia Poznaniak, z wyboru Słupszczanin. W 2012 r. ukończył studia historyczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, specjalizując się z zakresu turystyki historycznej i animacji historii. Autor licznych publikacji naukowych i wieloletni redaktor czasopisma naukowego „Turystyka Kulturowa”. W swoich pracach badawczych koncentrował się na zagadnieniach turystyki kulturowej, dziedzictwa i zarządzania w kulturze. Terytorialnie zainteresowany Pomorzem Środkowym, w szczególności ziemią słupską i dziedzictwem Słowińskiego Parku Narodowego. Wymienione obszary badań połączył w dysertacji uzyskując dyplom Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Jagiellońskiego. W pracy zawodowej związany był z Centrum Turystyki Kulturowej Trakt (obecnie: Poznańskie Centrum Dziedzictwa) jako współtwórca Zespołu ds. Obsługi Klienta w Bramie Poznania ICHOT. Styczność ze współczesnymi sposobami zarządzania, zapewniła mu także realizowanie projektów we współpracy z międzynarodowymi korporacjami. Obecnie jako pracownik Centrum Kultury i Biblioteki Publicznej Gminy Redzikowo kieruje pracami Zagrody Inicjatyw Twórczych w Swołowie.



---

## Jak być zieloną instytucją kultury?

**Martyna Chrzanowska** | Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie

### Abstrakt:

Zielona i zrównoważona biblioteka to nie tylko proekologiczne zajęcia dla Czytelników i dbałość o sortowanie odpadów. Zrównoważona instytucja kultury to instytucja, która uwzględnia zrównoważony rozwój środowiskowy, gospodarczy i społeczny.

Biblioteki publiczne muszą obecnie na nowo zdefiniować swoją rolę. Priorytetem staje się stworzenie przestrzeni, w której lokalna społeczność będzie miała dostęp do wiedzy, integracji i interakcji. Nadrzędnym celem jest zwiększenie zaangażowania społecznego, podniesienie tolerancji i rozumienia różnorodności międzykulturowej, promowanie włączenia społecznego i ogólnego uczestnictwa. W duchu tych zamian podąża również Wojewódzka Biblioteka Publiczna (WBP) w Olsztynie. Autorka przedstawi, na przykładzie WBP w Olsztynie, w jaki sposób planować program zrównoważonego rozwoju w bibliotece, wyznaczać realne i określone w czasie cele oraz jak konsekwentnie je osiągnąć metodą małych kroków i zmniejszać negatywny wpływ biblioteki na środowisko. Przedstawione zostaną również rezultaty projektu #Zielonainstytucjakultury oraz inne proekologiczne inicjatywy edukacyjne i kulturalne podejmowane przez WBP w Olsztynie.

---

### Biogram:

**Martyna Chrzanowska** – absolwentka Filologii Germańskiej na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, specjalista ds. Medioteki Języka Niemieckiego i Biblioteki Niemieckiej partnera Goethe Institut Warszawa przy WBP w Olsztynie oraz specjalista ds. opracowania i wdrażania projektów w WBP w Olsztynie. Miłośniczka powieści historycznych, folkloru Warmii i Mazur oraz ekologii i ochrony środowiska. W instytucji kultury znalazła swoje zawodowe miejsce na ziemi. Uwielbia kontakt z Czytelnikami zarówno najmłodszymi jak i dorosłymi oraz seniorami – dla nich prowadzi warsztaty i zajęcia językowe. Ciągle szuka nowych wyzwań i inspiracji w bibliotecznym świecie.



---

## Zamek zielony i otwarty

**Maria Fenrych** | Centrum Kultury ZAMEK w Poznaniu

### Abstrakt:

W Centrum Kultury ZAMEK kryzys klimatyczny i dewastację środowiska naturalnego uznajemy za kluczowe wyzwania współczesności, powiązane z kwestiami nierówności społecznych, chorób cywilizacyjnych, przymusowych migracji czy wojen. Wdrażanie rozwiązań w obszarze ochrony klimatu i środowiska jest dla nas sposobem budowy świata bardziej wspólnotowego, bezpiecznego i zdrowego.

W działaniu pomocny jest EkoKompas, dokument, który spisaliśmy dla siebie, aby uporządkować kierunki myślenia o tym, jak pracujemy. Staramy się być instytucją, w której ograniczamy zużycie energii i zasobów naturalnych oraz produkcję odpadów. Monitorujemy zużycie, wprowadzamy zmiany w kluczowych obszarach. W miarę możliwości, określamy ekologiczne warunki organizacji wydarzeń. W całorocznym programie, prowadzimy działania edukacyjne i promocyjne dotyczące klimatu i środowiska. Są to wystawy, spacer, spotkania czy działania interdyscyplinarne. Ważna jest dla nas także zrównoważona kultura pracy, dbałość o zasoby i zdrowie pracowników, oraz możliwość edukacji i współdziałania.

W kontekście tworzenia zielonej instytucji kultury, największym projektem jest obecnie budowa Otwartego Dziedzińca przed Zamkiem. Dotychczasowy parking, przekształcamy w wyposażone w zielenie miejsce spotkań. Prowadząc inwestycję, pozostajemy w nieustannym dialogu z odbiorcami. Obok głosów entuzjastycznych, spotykamy się też z krytyką, zarówno ze strony zwolenników zachowania parkingu, jak i tych, którzy widzieliby na dziedzińcu więcej drzew i zieleni niskiej. Mamy jednak nadzieję, że ostateczny kształt dziedzińca odpowie na potrzeby szerokiej publiczności i będzie zgodny z naszymi zamierzeniami.

---

### Biogram:

**Maria Fenrych** – z wykształcenia historyczka sztuki i architektka. W pracy w CK ZAMEK w Poznaniu dotyka obu tych dziedzin, tworząc programy edukacyjne, wystawy i wydarzenia kulturalne w przestrzeni miejskiej. Ważnym obszarem jej działań jest także sam Zamek jako gmach historyczny z jednej strony i żywa, wymagająca nieustannych zmian nieruchomość z drugiej. W czasie wolnym lubi zwiedzać, także sąsiednie dzielnice Poznania, angażuje się w inicjatywy społeczne, odkrywa minimalizm i ogrodowe życie na działce ROD.



---

# Wspólne działania w ogrodzie

**Agata Kierzkowska** | Poznańskie Centrum Dziedzictwa

## Abstrakt:

Idea ogrodów społecznych rozprzestrzeniła się na całym świecie, z powiedzeniem również w Polsce. Ogrody społeczne chętnie zakładane są przez nieformalne grupy, ale również przez instytucje w tym kultury. Przykładem może być Eksperymentalny Ogród Dziedzictwa działający przy Bramie Poznania od 2022 roku. Jest to teren na co dzień otwarty dla wszystkich. W ogrodzie rosną rośliny jadalne, lecznicze, miododajne oraz barwierskie, które wykorzystujemy jako surowce na warsztatach. W uprawę ogrodu mogą zaangażować się wszyscy chętni.

W moim wystąpieniu opowiem o tym jak to jest opiekować się tak niezwykłym miejscem. Przedstawię nasz program edukacyjny i pomysły na wspólne działania ogrodowe.

---

## Biogram:

**Agata Kierzkowska** – absolwentka historii, specjalność wiedza o kulturze. Liderka zespołu Turystki i Wydarzeń w Poznańskim Centrum Dziedzictwa, producentka wydarzeń w Bramie Poznania w tym cyklu przyrodniczego Rzeka Żywa, opiekunka Eksperymentalnego Ogrodu Dziedzictwa. Prywatnie pasjonatka fotografii i przyrody.

---

Publikacja pokonferencyjna  
już dostępna **online**

# **SOIK 2023** **Miejscowi** **miastowi**

**Miejscowi miastowi /2023**  
**w instytucji kultury**



Publikacja poseminaryjna cyklu  
**Odbiorcy instytucji kultury**

Poznańskie Centrum Dziedzictwa



# Seminarium Odbiorcy Instytucji Kultury. Błękitno-zieloni

18 listopada 2024

## Komitet organizacyjny i programowy Seminarium:

dr hab. Agata Skórzyńska, prof. UAM

Hanna Brzeska, PCD

dr Monika Herkt, PCD

Michał Kępski, PCD

Agata Kierzkowska, PCD

Agata Żarnowska, PCD

### Organizator



POZNAŃSKIE  
CENTRUM  
DZIEDZICTWA

POZnań\*

### Partner



UAM  
INSTYTUT  
KULTUROZNAWSTWA

### Patronat



Regionalne  
Obserwatorium  
Kultury | UAM